

Article Link: https://www.auchithyam.com/2025/jul_2025/full_papers/july25_06.phpDOI: <https://zenodo.org/10.5281/zenodo.16419059>**6. కొండ-దొర గరిజన భాష: బహువచన స్వరూపాలు****డా. కిరణ్ బాబు గంటా**పోస్ట్ డాక్టరల్ స్కాలర్, ఐసిఎస్ఎస్ఆర్, సోషల్ లింగ్విస్టిక్స్ శాఖ,
ఆదికవి నన్నయ్య విశ్వవిద్యాలయం, రాజమహేంద్రవరం,
తూర్పు గోదావరి జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్.

సెల్: +91 7702456556. Email: drgantakiranbabu@gmail.com

సమర్పణ (D.O.S): 31.05.2025

ఎంపిక (D.O.A): 28.06.2025

ప్రచురణ (D.O.P): 01.07.2025

వ్యాసంగ్రహం

కొండ దొర, స్థానిక భాష తెలుగులో సూచించినట్లుగా, కొండ అంటే కొండ, మరియు దొర అంటే ప్రభువు లేదా రాజు, ఇది అర్థవంతమైన పదాన్ని 'కొండల ప్రభువు' అని కూడా చేస్తుంది". ధర్మన్ (1909) ప్రకారం, వారిని కొండ కాపు మరియు ఓజా అని కూడా పిలుస్తారు. వారు తమను తాము మహాభారత ఇతిహాసం అయిన పాండవుల వారసులుగా చెప్పుకుంటారు. కొన్నిసార్లు వారిని పాండవ రాజు లేదా పాండవ దొర అని కూడా పిలుస్తారు. 1901 జనాభా లెక్కల ప్రకారం కొండ దొరను కంధ తెగలో ఒక విభాగంగా మిస్సర్ డబ్ల్యూ ప్రాస్పెన్ అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ పరిశోధన లక్ష్యం కొండా- దొర గరిజన భాష లికార్డ్ చేసిన పదాలు ప్రస్తుత ఉచ్చరించబడిన పదాల సారూప్యతలు, ఫోనెలాజికల్ వైవిధ్యాలను తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఏక వచనం, బహువచనాలు, అవి ఎలా పలుకబడినవి, వాటి తేడాలను కనుగొనుట. ఈ అధ్యయనం అల్లూరి సీతారామరాజు జిల్లా నుండి కొండా- దొర మాట్లాడే వర్గాల నుండి కొండా-దొర గరిజన భాష నుండి 10 మంది స్త్రీకర్లను లికార్డ్ చేసి వారి పదాలను పరిగణనలోకి తీసుకొనుట జరిగినది. వారికి ఉచ్చరించడానికి ఇచ్చిన పదాలలో ఫోనెలాజికల్ వైవిధ్యాలను జాగ్రత్తగా అధ్యయనం చేయుట జరిగినది. శ్రవణ అవగాహన ద్వారా అధ్యయనం స్పష్టంగా గమనించబడుతుంది. ఈ రంగంలో అత్యంత ముఖ్యమైన పని ఆచార్య బి. కృష్ణమూర్తి చేశారు. 1958-59లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఆమోదించిన ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో కొండ లేదా కూబి అ ద్రవిడియన్ భాషగా నిర్వహించబడింది. ఈ రచనలో ఆయన అధ్యయనం చేయడానికి ప్రయత్నించారు, కొండ-దొర ప్రజల జీవితం, ఆచారాల గురించి సంక్షిప్త వాస్తవకథనాన్ని అందించడానికి ప్రయత్నించారు, ఈ సంపుటి కొండ-దొరల జీవితం, భాషతో అభివృద్ధి అధికారులకు పరిచయం చేయడానికి ఉపయోగపడే పెద్ద కార్పస్ను కూడా అందిస్తుంది. డాక్టర్ బి. బి. కృష్ణమూర్తి కొండ (కూబి) కోసం ఒక ఆర్థోగ్రఫీని అందించారు. ఆంధ్రప్రాంతంలో నివసించే కొండ దొరలు చివరికి తెలుగును నేర్చుకుని తమ భాషను వదులుకుంటున్నారు. ఆయన తన పరిశోధనలో రోమన్- తెలుగులో అచ్చులు, హల్లులు రెండింటినీ వివరణాత్మక ఫోనెమలను ఇచ్చారు. ఆయన తన విస్తృత పరిశోధనలో ఫోనెలాజీ, ఫోనెమ్స్, ఫోనెటిక్

సహసంబంధాలు, కాంట్రాస్టులు, డిస్ట్రిబ్యూషన్లు, మోర్ఫోఫోనెమిక్స్ రంగాలను కూడా పరిశోధన చేసినారు. 1987లో F. బ్లెయిర్ మరియు J. జార్జ్ నిర్వహించిన మరో ముఖ్యమైన సర్వే “SIL ఎలక్ట్రానిక్ సర్వే” నివేదిక 2012-16. అరకులోయ ప్రాంతంలో కొండను సాంప్రదాయ మాతృభాషగా ఉపయోగిస్తున్న కొండ దొర సమాజాల పంపిణీని ఈ పని పరిశోధించింది. ఈ అధ్యయనం భాషాసారూప్యత, మాండలికాలు, బహుభాషావాదం, భాషావినియోగం, భాషావైఖరులను కూడా పరిశీలించింది. “కొండ దొరలలో బహుభాషావాదం” అనే పుస్తకం అరకు లోయలోని కొండ దొర సమాజం భాషాదృశ్యాన్ని అన్వేషిస్తుంది, మాండలిక అవగాహన, ద్విభాషావాదం, భాషా వైఖరులపై దృష్టి పెడుతుంది. వివిధ కొండ మాండలికాలు పరస్పరం అర్థమయ్యేవిగా ఉన్నాయని, స్వల్ప శబ్ద వైవిధ్యాలు మాత్రమే ఉన్నాయని అధ్యయనం కనుగొంది. బహుభాషావాదం సాధారణం, కానీ రాష్ట్ర భాష అయిన తెలుగులో క్రియాత్మక నైపుణ్యం పరిమితం, అయితే ఆదివాసీ ఒరియా విస్తృత కమ్యూనికేషన్ కోసం ఆదిపత్య ప్రాంతీయ భాషగా పనిచేస్తుంది. భాషా వినియోగం స్థానం ఆధారంగా మారుతుంది - రోడ్డుపై ఉన్న గ్రామాలు, రోడ్డు పై లేని (ఆఫ్-రోడ్) స్థావరాల కంటే ఎక్కువ బహుభాషావాదాన్ని ప్రదర్శిస్తాయి. కొండ, ఆదివాసీ ఒరియా, తెలుగు పట్ల వైఖరులు సామాజిక కారకాల ద్వారా రూపొందించబడ్డాయి, రోడ్డుపై ఉన్న గ్రామస్తులు దేశీయ అమరికలలో కొండ భాషను ఇష్టపడతారు, రోడ్డుపై ఉన్న కమ్యూనిటీలు ఆదివాసీ ఒరియా వైపు మారుతాయి. పొరుగు ప్రాంతాలలో అక్షరాస్యత, మరింత మాండలికపరిశోధన కోసం కొండను ప్రోత్సహించాలని నివేదిక సిఫార్సు చేసింది. ఈ పరిశోధన పని ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కొండా-డోరా గిరిజనభాషపై పోస్ట్ డాక్టోరల్ పరిశోధనలో భాగం. అధ్యయనం కోసం పదమూడు మంది కొండ -దొర భాష మాట్లాడే వారిని వక్రలుగా ఎంపిక చేశాను. వారందరూ పురుషులు. ఈ పదమూడు కొండ -దొర భాష మాట్లాడేవారికి చెందినవి. వారందరూ ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అల్లూరి సీతారామరాజు జిల్లాకు చెందినవారు. అన్ని లిక్కార్లింగ్లకు ‘సోని స్టీలియో ఐసిడి లికార్లింగ్’ మోడల్ నం. ఐసిడి-పి ఎక్స్ 470 ఉపయోగించబడింది. లిక్కార్లింగ్ల కోసం క్లెజ్ట్ రూమ్ ను ఎంచుకోవడం ద్వారా బాహ్య శబ్దాలను తగ్గించడానికి సరైన జాగ్రత్తలు తీసుకున్నారు. గతంలో విశాఖపట్నం జిల్లా అయిన అల్లూరి సీతారామరాజు జిల్లాలో లిక్కార్లింగ్ల నాలుగు సార్లు జరిగాయి.

Keywords: కొండ-దొర భాష, గిరిజన భాష, ఫోనాలజికల్ వైవిధ్యం, ఏకవచనం – బహువచనం, వాక్యాల ఉచ్చారణ తేడాలు, భాషా మార్పు (Language Shift), భాషా వినియోగం, భాషా ప్రాముఖ్యత, ద్రవిడ భాషలు

1. కొండ-దొరలో బహువచన విధానాలు

కొండ దొర భాష ఇతర ద్రావిడ భాషల కంటే మరింత సంక్లిష్టమైనదిగా కనుగొనబడింది.

కొండ-దొర భాషలో బహువచనాన్ని ఏర్పరిచే పద్ధతులు వివిధ పదస్వరూప సంబంధమైన (మోర్ఫోలాజికల్) ప్రక్రియల ద్వారా జరుగుతాయి, వీటిలో నియమిత మరియు అనియమిత విధానాలు రెండూ ఉన్నాయి. ఈ విధానాలు భాషా శాస్త్రపరంగా గొప్ప వైవిధ్యాన్ని ప్రదర్శిస్తాయి మరియు ఈ భాష యొక్క ధ్వని (ఫోనాలజీ) మరియు వ్యాకరణ నిర్మాణాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి సహాయపడతాయి.

కొండ-దొర భాషలో సాధారణంగా ఉపయోగించే బహువచన సూచన విధానం (సఫిక్స్) జోడించటం. అత్యంత సాధారణ బహువచన సఫిక్స్ (లు) -lu. ఇది నామవాచక పదాలకు జోడించబడుతుంది. ఉదాహరణకు, కొన్ని నామవాచకాలు ఏ మార్పు లేకుండా ఉంటాయి కానీ వాటికి (లు) "-lu" జోడించటం ద్వారా బహువచనం స్పష్టంగా గుర్తించబడుతుంది.

ఇంకొక నియమిత విధానం స్వర మార్పు (vowel alternation). కొన్ని పదాలలో, స్వర మార్పు జరిగి బహువచనం ఏర్పడుతుంది. ఇది కొండ-దొర భాష ధ్వనితత్వ పరమైన పరిణామాన్ని సూచిస్తుంది.

అనియమిత బహువచన విధానాలలో సప్లిషన్ "Suppletion" ముఖ్యమైనది. ఇందులో, బహువచనాన్ని రూపొందించడానికి కొత్త పదరూపాన్ని ఉపయోగిస్తారు.

మరొక ముఖ్యమైన అనియమిత బహువచన విధానం పునరుక్తి రెడ్యూప్లికేషన్ (Reduplication). కొన్నిసార్లు, పదంలోని కొంత భాగం లేదా మొత్తం పదం పునరావృతమవుతుంది.

ధ్వని పరిమితులు (Phonological Constraints) కూడా బహువచన స్వరూపాలపై ప్రభావం చూపుతాయి. కొన్ని ధ్వని నియమాల వల్ల కొన్ని మార్పులు బహువచనంలో చోటుచేసుకుంటాయి.

2. పదాల వారీగా బహువచన మార్పులు

కొండ-దొర భాషలో పదాల బహువచనం ఏర్పడే విధానం వివిధ సఫిక్స్ లను ఉపయోగించడం, ధ్వని మార్పులు మొదలైన వాటిని కలిగి ఉంది.

ఉదాహరణలు:

1. మారిన్ → మారిన్ సిర్

ఏకవచన నామవాచకానికి "-సిర్" జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ధ్వనిశాస్త్రపు నియమం: $\emptyset \rightarrow \text{సిర్} / \text{మారిన్} _ \emptyset$

పరిశీలన: "-n"తో ముగిసే పదాలు బహువచనంలో "-sir"ని తీసుకుంటాయి.

2. గాడ్సి → గాడ్సికు

"-i"ని "-iku"తో భర్తీ చేయడం ద్వారా (ఇ ని ఇకు తో) బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ధ్వనిశాస్త్రపు నియమం: $i \rightarrow \text{iku} / \text{CVCi} _ (\text{ఇ} \rightarrow \text{ఇకు} / \text{సివిసిఐ} _)$

పరిశీలన: "-i"తో (ఇ తో) ముగిసే పదాలు దానిని "-iku" (ఇకు) తో భర్తీ చేస్తాయి.

3. పెరిబుబ్బు → పెరిబుబ్బారు

"-a" తర్వాత "-aru"ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ఉచ్చారణ నియమం: $a \rightarrow \text{aaru} / \text{CVCa} _$

పరిశీలన: "-a"తో ముగిసే పదాలు "-aru"ను బహువచన రూపంలో తీసుకుంటాయి.

4. పెరియయ → పెరియయకు

"-కు" జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

శబ్దశాస్త్ర నియమాలు:

→ aku / CVCa_

పరిశీలన: కొన్ని పదాలు ప్రత్యయానికి ముందు అంతర్గత అచ్చు మార్పుకు లోనవుతాయి.

5. దాదా → దాదారు

"-రు" ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

శబ్దశాస్త్ర నియమం: a → aaru / CVCa_

పరిశీలన: "-a" తో ముగిసే పదాలు బహువచన రూపంలో "-రు" ని తీసుకోవచ్చు.

6. తంబేరు → తంబేరుకు

"-కు" ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

శబ్దశాస్త్ర నియమం: ∅ → కు / CVCu_

పరిశీలన: "-u" తో ముగిసే పదాలు బహువచన రూపంలో "-కు" ని తీసుకుంటాయి.

7. తంగేచి → తంగేచికు

"-కు" ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

శబ్దశాస్త్ర నియమం: ∅ → కు / CVCi_

పరిశీలన: "-i" తో ముగిసే పదాలు తరచుగా "-కు" ని తీసుకుంటాయి.

8. ఒన్ని → ఒన్నికు

"-కు" ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

శబ్దశాస్త్ర నియమం: ∅ → ku / CVCi_

పరిశీలన: "-i" ముగింపు నామవాచకాలకు "-ku" ఉపయోగించబడటానికి మరొక ఉదాహరణ.

9. బాటో- బాటోరు

బహువచనం "-రు" ను జోడించడం ద్వారా ఏర్పడుతుంది.

శబ్దశాస్త్ర నియమం: ∅ → ru / CVCo_

పరిశీలన: "-ఓ" తో ముగిసే పదాలు "-రు" ను బహువచన రూపంలో తీసుకుంటాయి.

10. సెరోన్ → సెరోన్ సిర్

"- సిర్ " ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ఫోనోలాజికల్ నియమం: ∅ → sir / CVCn_

పరిశీలన: "-న్" తో ముగిసే పదాలు "- సిర్ " ని తీసుకుంటాయి.

11. జాద్వేక్ – జద్వేకు

"అ " అచ్చును "ఎ " గా మార్చడం ద్వారా మరియు "కు " ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ఫోనోలాజికల్ నియమాలు:

a → e / dw_

∅ → ku / CVCe_

పరిశీలన: బహువచనానికి ముందు అచ్చు ప్రత్యామ్నాయం.

12. అయిలికోడ్ → అయిలికోడ్కు

"-కు" ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ఫోనోలాజికల్ నియమం: ∅ → ku / CVCo_

పరిశీలన: "-o" తో ముగిసే పదాలు "-ku" ని కూడా తీసుకోవచ్చు.

13. మెనామిమి → మెనామిమికు

"-కు" జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ఫోనోలాజికల్ నియమం: ∅ → కు / i_

పరిశీలన: "-i" ముగింపులకు "-కు" యొక్క మరొక ఉదాహరణ.

14. మేన మామ → మేన మామారు

"-రు" జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

ఫోనోలాజికల్ నియమం: ∅ → రు / a_

పరిశీలన: "-అ" ముగింపులకు "-రు".

15. మెనకోడేసి → మెనకోడేసికి

"-కి" ని జోడించడం ద్వారా బహువచనం ఏర్పడుతుంది.

శబ్ద నియమం: ∅ → కి / i_

పరిశీలన: కొన్ని "-i" ముగింపు పదాలు "-కు" కి బదులుగా "-కి" ని తీసుకుంటాయి.

S.NO.	Konda-Dora Singular – plural Roman Script	English	Telugu
1.	Maarin- maarinsir మారిన్ – మారిసిర్	Son- sons	కొడుకు- కొడుకులు
2.	Gaads- gaadsiku గాడ్ సి- గాడసికు	Daughter – daughters	కూతురు- కూతుర్లు
3.	Peribubba – peribubbaru	Ender brother of father- Elder brothers of father	పెద్ద నాన్న – పెద్ద నాన్నలు

	పెరిబుబ్బ - పెరి బుబ్బర్		
4.	Periyaya- periyayoku పెరి యాయ - పెరి యా యోకు	Elder sister of mother- elder sisters of mother	పెద్దమ్మ – పెద్దమ్మలు
5.	Ijjiyaa- ijjiyek ఇరియాయాఇరియాయాకు -	Mother's younger sister- Mother's younger sisters	చిన్నమ్మ – చిన్నమ్మలు
6.	Daadaa- daadaaru దాదా - దాదారు	Elder brother- elder brothers	అన్నయ్యఅన్నలు -
7.	Tamberu – tamberuku తంబెరు టంబెరుకు –	Younger brother- younger brothers	తమ్ముడు – తమ్ముళ్ళు
8.	Bayi- baayisik తంగెసి తంగెసిక్ -	Younger sister- younger sisters	చెల్లి – చెల్లెళ్ళు
9.	Beebee- beebeeku బీబీ- బీబీకు	Elder sister- elder sisters	అక్క – అక్కలు
10.	Onni- onisik ఓన్ని - ఓనిసిక్	Sister-in-law- Sisters-in-law	వదిన – వదినలు
11.	Naandra- naandrasik నాండ్ర - నాండ్రసిక్	Wife's sister- Wife-sisters	మరదలు – మారదళ్ళు
12.	Bhaato- bhatoru భాటో - భాటోరు	Brother-in-law- Brothers-in-law	భావ – భావలు
13.	Seron- seronsir సేరోన్ - సేరోన్ సిర్	Husband's brother- Husband's brothers	మరిది – మరుధులు
14.	Jaadwa- jaadwasik జాద్వజాద్వ సిక్ -	Sister-in-law Sisters-in-law	తోటి కోడలు – తోటి కోడళ్ళు
15.	Ayilikodo- ayilikodoku అయిలి కొ డొ అయిలి - కొడోరు	Husband's sister- Husband's sisters	ఆడపడుచు – ఆడపడుచులు
16.	Koggi- koggirku కోగ్గి కోగ్గిర్ కు –	Aunt-Aunts (Mother's sister)	పిన్ని పిన్నులు –
17.	¹ మీమీమామా - Mimi- mama	Mother-in-law- father-in- law	అత్తగారుమామాగారు -
18.	Kodesi- kodesik కోడేసికోడేసిక్ -	Dauthter-in-Law Daughters –in-Law	కోడలు – కోడళ్ళు

19.	Saanisi- saanisiru సానిసిసానిసిరు -	Son-In-Law- Sons-In-Law	అల్లుడు – అల్లుళ్ళు
20.	Menamimi- menamimiku మేనమిమీమేన మీమీక్ -	Father's Sister – Father's sisters	మేన అత్త – మేన అత్తలు
21.	Mena maamaa- menamaamaru మేన మామామేన మామారు -	Mother's Brother- Mother's Brothers	మేన మావయ్య-మేన మావయ్యలు
22.	Menakodesi- menakodesiki మేన కోడేసి మేన కోడేసికి –	Niece- nieces	మేన కోడలు – మేన కోడళ్ళు
23.	Mena sadisi- menasidisiru మేన సడిసి మేన సడిసిరు –	Nephew- Nephews	మేన అల్లుడు – మేన అల్లుళ్ళు

3. బహువచన మార్పుల నియమాలు

బహువచన మార్పుల నియమాల పట్టిక

క్ర.సం	పదాంతం (Word Ending)	మార్పు విధానం (Plural Rule)	ధ్వనిశాస్త్రపు నియమం (Phonological Rule)	ఉదాహరణ (Example)
1	-n (న్)	"-సిర్ sir" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow sir / CVCn_ $	మారిన్ → మారిన్ సిర్
2	-i (ఇ)	"-ఇకు " తో భర్తీ	$i \rightarrow iku / CVCi_ $	గాడ్డి → గాడ్డికు
3	-a (అ)	"-అరు " జోడింపు	$a \rightarrow aaru / CVCa_ $	పెరిబుబ్బ → పెరిబుబ్బారు
4	-a (అ)	"-కు" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow aku / CVCa_ $	పెరియయ → పెరియయకు
5	-a (అ)	"-రు" జోడింపు	$a \rightarrow aaru / CVCa_ $	దాదా → దాదారు
6	-u (ఉ)	"-కు" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow ku / CVCu_ $	తంబేరు → తంబేరుకు
7	-i (ఇ)	"-కు" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow ku / CVCi_ $	తంగేచి → తంగేచికు
8	-i (ఇ)	"-కు" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow ku / CVCi_ $	ఒన్ని → ఒన్నికు
9	-o (ఓ)	"-రు" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow ru / CVCo_ $	బాటో → బాటోరు
10	-n (న్)	"-sir" జోడింపు	$\emptyset \rightarrow sir / CVCn_ $	సెరోన్ → సెరోన్ సిర్
11	-a (ద్వా కి ముందు)	"a" → "e", "-కు" జోడింపు	1. $a \rightarrow e / dw_ $ 2. $\emptyset \rightarrow ku / CVCe_ $	జాద్వేక్ → జద్వేకు

12	-o (ఓ)	"-కు" జోడింపు	∅ → ku / CVCo_	అయిలికోడో → అయిలికోడోకు
13	-i(ఇ)	"-కు" జోడింపు	∅ → ku / i_	మెనామిమి → మెనామిమికు
14	-a (అ)	"-రు" జోడింపు	∅ → ru / a_	మేన మామ → మేన మామారు
15	-i (ఇ)	"-కి" జోడింపు	∅ → ki / i_	మెనకోడేసి → మెనకోడేసికి

4. కొండ-దొర & తెలుగు భాషల పోలిక

- తెలుగు భాషలో "-lu" "(లు) ఉపయోగిస్తారు (ఉదా: చెట్టు → చెట్లు)
- కొండ-దొర భాషలో "-ku", ' లు "-ru", రు "-sir" ' సిర' వంటి అక్షర సమూహాలు (clusters) ఉపయోగిస్తారు
- కొండ-దొర భాషలో ధ్వని మార్పులు మరింత సంక్లిష్టంగా ఉంటాయి (ఉదా: "periyaya" → "peyayaku") పెరి యాయ - పెరి యా యోకు

4.1 కొండ-దొర భాషలో అక్షర సమూహాలు (Consonant Clusters)

కొండ-దొర భాషలో మధ్య అక్షర సమూహాలు ఎక్కువగా ఉంటాయి:

స్థానం	సాధారణ అక్షర సమూహాలు	ఉదాహరణలు
ప్రారంభంలో	లేదు	ఎక్కువ పదాలు ఒంటరి అక్షరంతో మొదలవుతాయి
మధ్యలో	rn, ds, nd, mb ఠ్ న్ , డ్ న్ , న్ డ్ , మ్ బ్ ,	Maarin → Maarinsir, Gaadsi → Gaadsiku
చివరలో	rs, rk, sk, sr ఠ్ న్ , ఠ్ క్ , న్ క్ , న్ క్ ,	Seron → Seronsir, Kodesi → Kodesik

4.2 ఇతర ద్రావిడ భాషలతో పోలికలు

భాష	ఏకవచనం	బహువచనం	బహువచన మార్పు విధానం
కొండ-దొర	Maarin	Maarinsir	-sir (సిర్) జోడించడం
తెలుగు	చెట్టు	చెట్లు	-lu (లు) జోడించడం
కన్నడ	కాంప	కాంపారు	-ru (రు) జోడించడం
తమిళం	పణి	పణిగళ్	-gal (గళ్) జోడించడం

4.3 ముఖ్యమైన గమనికలు

1. కొండ-దొర భాషలో అనేక అక్షర సమూహాలు (clusters) కనిపిస్తాయి, ఇతర ద్రావిడ భాషలు వాటిని మినహాయిస్తాయి.
2. తెలుగు, తమిళ భాషలు అధికంగా నామవాచకాంతం (vowel-ending) పద్ధతిని అనుసరిస్తాయి, కాని కొండ-దొర భాషలో consonant clusters ప్రాధాన్యత కలిగి ఉన్నాయి.
3. కొండ-దొర భాష కన్నడతో కొన్ని పోలికలు కలిగి ఉంది, కాని మరింత విభిన్నమైన ధ్వని మార్పులను కలిగి ఉంది.
4. తమిళం అత్యంత సులభంగా ఉంటుంది – ఇది కేవలం vowel suffixes ను ఉపయోగిస్తుంది.

5. ఉపసంహారం

- కొండ-దొర భాష ఇతర ద్రావిడ భాషల కంటే మౌలికంగా భిన్నంగా ఉంది.
- దీని బహువచన విధానాలు మరింత సంక్లిష్టమైన ధ్వని మార్పులను కలిగి ఉంటాయి.
- ఇతర ద్రావిడ భాషలు సాధారణంగా నామవాచకాల చివరకి సులభమైన సఫిక్సులను జోడిస్తే, కొండ-దొర భాషలో consonant clusters, vowel modifications, అనియమిత మార్పులు అధికంగా కనిపిస్తాయి.
- దీని వలన కొండ-దొర భాష ద్రావిడ భాష కుటుంబంలో ప్రత్యేకమైన స్థానం పొందింది.

6. ఉపయుక్తగ్రంథసూచి

1. ఆస్టిన్, పీటర్ కె., జూలియా సల్బ్యాంక్. (2011) సంపాదకులు. ది కెంబ్రిడ్జ్ హ్యాండ్బుక్ ఆఫ్ ఎండేంజర్డ్ లాంగ్వేజెస్. కెంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్.
2. కిరణ్ బాబు, గంట. (2025). లింగ్విస్టిక్ ఎనాలిసిస్ ఆఫ్ కొండ దొర: ఎ ట్రైబల్ లాంగ్వేజ్ ఇన్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్. పోస్ట్-డాక్టరల్ థీసిస్, ఐ.సి.ఎస్.ఎస్.ఆర్, న్యూ ఢిల్లీ.
3. కృష్ణమూర్తి, భద్రరాజు. (1959). కొండ లేదా కుబి: ఒక ద్రావిడ భాష (పాఠాలు, వ్యాకరణం మరియు పదజాలం). ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం.
4. కృష్ణమూర్తి, భద్రరాజు. (2003). ద్రావిడ భాషలు. కెంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్, న్యూయార్క్.
5. పెన్నీ, మార్క్. (2009). కొండ దొర ధ్వనిశాస్త్రం మరియు సాక్షరతా అభివృద్ధి. ఎస్ఐఎల్ ఇంటర్నేషనల్.
6. బ్లైర్, ఎఫ్., మరియు జె. జార్జ్. (2012). ఎస్ఐఎల్ ఎలక్ట్రానిక్ సర్వే నివేదిక 2012–16: కొండ దొరల్లో బహుభాషా ప్రావిణ్యం. సమ్మర్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ లింగ్విస్టిక్స్.

గమనిక: ఈ పత్రికలోని వ్యాసాలలో అభిప్రాయాలు రచయితల వ్యక్తిగతమైనవి.

వాటికి సంపాదకులు గానీ, పబ్లిషర్స్ గానీ ఎలాంటి బాధ్యత వహించరు.